

СРЕДЊОВЕКОВНА КЊИЖЕВНОСТ

Основне одлике ове епохе преузети из препоручених теорија књижевности.

БИБЛИЈА – СВЕТО ПИСМО

Структура „Библије“

1. „Стари завет“
2. „Нови завет“

Прочитати:

1. „Легенду о потопу“
2. „Пјесму над пјесмама“
3. „Бесједу на гори“
4. „Страдање и васкрсење Христово“

ЛЕГЕНДА О ПОТОПУ

Интерпретација:

1. Зашто је Бог људе казнио потопом, а Ноја и његову породицу поштедео? С каквом намером Бог спасава поједине животињке парове? Чиме је Ноје заслужио Божју милост? Налазите ли у његовој дуговечности знак за милост?
2. Размотрите све појединости којима је насликана ова апокалиптична визија света. Библијски приповедаач веома пажљиво мери време. Колико траје потоп? Какво симболичко значење има голубица са маслиновим листом у кљуну?
3. На крају ове легенде Бог склапа савез са Нојем и свим живим бићима на Земљи. Знамење тог савеза је дуга на небу. Каково симболичко значење има дугин лук?
4. Упоредите „Легенду о потопу“ из „Библије“ са истом легендом из „Гилгамеша“. Како се богови из „Гилгамеша“ односе према потопу, а како Свевишњи из библијске приче?
5. Има ли библијска легенда какву моралну поруку? Какав треба да је човек? У кога треба да верује и чије знамење да поштује? Да ли је овај савез Бога и човека заснован на узајамној сагласности?

ПЈЕСМА НАД ПЈЕСМАМА

Интерпретација:

1. Шта љубавници осећају једно према другом? О чему у песми говори девојка, а о чему њен драги?
2. Песнички језик се одликује сликовитошћу, која се остварује поређењима. Каквим се поређењима користе ово двоје младих приликом исказивања љубавних осећања?
3. Како се слика природе повезује са њиховим љубавним осећањима?
4. У складу са узвишеношћу љубавног осећања, песма се одликује свечаним начином изражавања. Размотрите синтаксичко-стилску структуру реченице и одговорите шта песми даје свечани тон?
5. Шта је библијски стил?

БЕСЈЕДА НА ГОРИ

Интерпретација:

1. Централна тема Христове „Беседе на гори“ јесте проглашавање „царства небеског“. Каквим је људима, према Христовом учењу, обезбеђено то царство?

2. Христос се обраћа својим ученицима на метафоричан начин: „Ви сте со земљи“. „Ви сте видјело свијету“. Протумачите ове метафоре.
3. Прочитајте „стихове“ којма Исус оглашава своју месијанску улогу.
4. Христово учење садржи веома строге моралне норме, много строже од постојећих правних. Које су то моралне норме којих треба да се придржава човек да би био савршен „као што је савршен отац небески“?
5. Христово учење засновано је на љубави, праштању и жртвовању. Које друштвене слојеве он заступа?
6. Запазили сте да је ова беседа писана у једној посебној форми, која наликује песми у прози. Шта је овде уметничко? Испитајте језик и стил, нарочито инверзију као стилско средство, метафору, анафору, апострофу и др.

СТАРДАЊЕ И ВАСКРСЕЊЕ ХРИСТОВО

Интерпретација:

1. У тему о стардању и васкрсењу христовом уткано је много мотива. Издвојите све те мотиве и анализирајте их.
2. Размотрите драмску структуру текста. Из чега произилази драматичност? Како се према Христу односи народ, како судије, а како његови следбеници и ученици?
3. Чиме Исус изазива дивљење и поштовање? Зашто је посумњао у Бога? Шта је својом суњом рекао о себи као човеку?
4. Како тумачите Христово васкрсење и друге знакове и симболе?

ЦРНОРИЗАЦ ХРАБАР (Монах Храбар) „Слово о писменима“ („Слово о писменех“)

Прочитати дело.

Интерпретација:

1. О чему се говори у „Слову о писменима“?
2. Ко је творац првог словенског писма?
3. Колико је знакова имало прво словенско писмо? По чијем је узору створено? Како се зове то писмо?
4. Која година означава почетак словенске писмености?

СВЕТИ САВА „Житије св. Симеона“

Прочитати дело.

Интерпретација:

1. Чији лик слика сава Немањић у овом делу?
2. На кога мисли и коме се обраћа блажени старац, господин Симеон у предсмртном часу? Каквим се речима обраћа своме сину и шта му саветује?
3. Које карактерне особине показује симеон ако у тренуцима своје тешке болести више мисли на судбину сина него на своју смрт?
4. Објасните контрастни поступак који постоји између очеве говорљивости и синовљеве занемелости. Зашто син не узима реч: због калуђерске смирености или дубоке туге?

5. Како је Свети сава описао очеву смрт? Чиме је бивши српски велики жупан стеван Немања, у калуђерству симеон, стео „просветљеност“? Какав је значај за српску државу и цркву имало његово проглашавање свецем?

6. У чему се огледа историјски, а у чему књижевноуметнички уначај ове биографије?

ЈЕФИМИЈА „Похвала кнезу Лазару“

Прочитати дело.

Интерпретација:

1. Посматрајте јефимијину „Похвалу Кнезу Лазару“ као везиљско дело. Размислите колико је вештине и стрпљења било потребно да се златном нити на црвеној свили изведе свако слово на овом плашту за лазарев ћивот (саркофаг, ковчег са моштима). Закључите због чега се ово дело сматра ремек-делом везиљске уметности.
2. „Похвала Кнезу Лазару“ није само везиљско уметничко дело, већ је и поетски надахнута песма у прози.
3. Које је снажно осећање инспирисало песникињу, покренуло буру љуту у њеној души? Где се то осећање најснажније казује?
4. Како је компонована „Похвала“?

ДЕСПОТ СТЕФАН ЛАЗАРЕВИЋ „Слово љубве“

Прочитати дело.

Интерпретација:

1. О чему пева деспот Стефан лазаревић у својој песми у прози?
2. шта би могао бити повод његовим медитацијама о љубави?
3. Може ли се из ове песме наслутити трагична судбина стефанова и читавог српског народа?
4. Окарактеристичне лик Деспота Стефана Лазаревића. С ким он жели да се сретне, види и опет с љубављу сједини?
5. Како значење песник даје љубави који је човек од створитеља света примио као де божанског у себи?
6. Како љубав делује на природу и човека?

ТЕОДОСИЈЕ „Житије св. Саве“

Прочитати дело.

Интерпретација:

1. О чему се овде приповеда? Шта је овде драмско?
2. Може ли се из овог текста наслутити лик Немање као оца и као владара?
3. Окарактеристичне Савин лик на основу његових поступака и понашања.
4. Издвојте из овог текста она места која одликују Теодосија као најбољег српског биографа и стилисту.

КОНСТАНТИН ФИЛОЗОФ „Житије деспота Стефана Лазаревића“

Прочитати дело.

Интерпретација:

1. Запис о косовској бици унео је Константин Филозоф у „Житије деспота Стефана Лазаревића“, животопис сина кнеза Лазара, четрдесетак година после догађаја.

- Шта је у овом запису историјско, шта легендарно, а шта религиозно-хришћанско?
2. Упоредите овај запис са народним песмама косовског циклуса. Какву је сатисвакцију тражио народ увођењем мотива издајства у косовску легенду?
 3. Марко Краљевић је био турски вазал. Ипак, народ га је славио као највећег јунака наше епске поезије. Можете ли у овом запису да откријете један од могућих узрока његове касније славе и популарности? Прочитајте и анализирајте реченицу коју је Марко изговорио пред смрт.